

Briuselis, 2023 m. lapkričio 9 d.
(OR. en)

15180/23

ELARG 78
COWEB 136

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

---

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. lapkričio 9 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2023) 691 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI Naujas Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas

---

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2023) 691 final.

_____

Pridedama: COM(2023) 691 final

Briuselis, 2023 11 08
COM(2023) 691 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

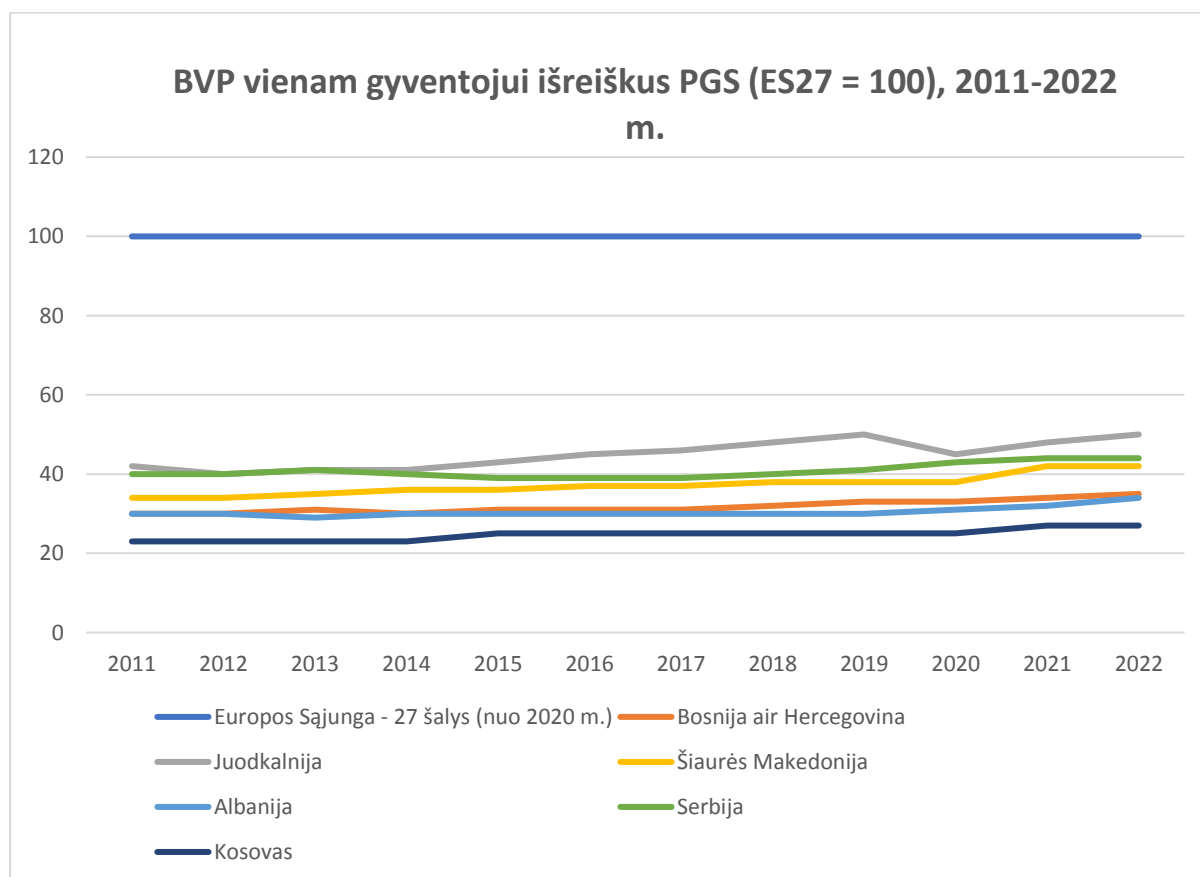
Naujas Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas

IVADAS

Europos Komisija tvirtai įsitikinusi, kad plėtra išlieka viena iš pagrindinių Europos Sąjungos politikos sričių, ir kad visateisė Vakarų Balkanų šalių narystė ES visų pirma atitinka pačios Sąjungos politinius, saugumo ir ekonominius interesus.

Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą dar kartą parodė, kad reikia ryžtingų geostrateginių investicijų į stabilią, stiprią ir vieningą Europą. Karas padarė didelį poveikį mūsų Vakarų Balkanų partneriams, padidino spaudimą jų ekonomikai ir visuomenei, sukėlė pavojų jų stabilumui. Dar niekada nebuvo taip aišku, kaip šiandien, kad būtina paskatinti šių šalių artėjimą prie ES ir paspartinti stojimo procesą, grindžiamą su ES susijusiomis reformomis jose. Dauguma Vakarų Balkanų piliečių savo šalies narystę ES laiko geru dalyku¹. Šiuo atžvilgiu naujasis Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas suteiks galimybę toliau didinti ES paramos regionui matomumą ir informuotumą apie ją, stiprinant bendradarbiavimą su vietos gyventojais.

Ekonominė konvergencija yra esminis elementas siekiant priartinti Vakarų Balkanų šalis prie ES. Šiuo metu Vakarų Balkanų šalių partnerių ir ES konvergencijos lygis ir sparta nei reformų procesų, nei socialinės ir ekonominės konvergencijos požiūriu nėra patenkinami² ir stabdo jų pažangą ES kelyje. Todėl reikia spartinti ir skatinti Vakarų Balkanų pasirengimą narystei ES, visų pirma išryškinant naudą, kurią tiesiogiai pajustų Vakarų Balkanų šalių piliečiai. Turėtų būti siekiama sudaryti sąlygas partneriams plėtoti reformas ir investicijas, kad būtų gerokai paspartintas plėtros procesas ir jų ekonomikos augimas.

¹ Standartinė „Eurobarometro“ apklausa Nr. 99, 2023 m. pavasaris.

² Eurostatas ir Pasaulio bankas.

* Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos. Šiuo tikslu Komisija siūlo **naują Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planą**, grindžiamą keturiais ramsčiais, kuriais siekiama:

- 1) **stiprinti ekonominę integraciją į Europos Sąjungos bendrąją rinką** su sąlyga, kad Vakarų Balkanai prisijungs prie bendrosios rinkos taisyklių ir tuo pačiu metu, laikydamiesi bendros regioninės rinkos principų, atvers atitinkamus sektorius ir sritis visoms kaimyninėms šalims;
- 2) **skatinti ekonominę integraciją Vakarų Balkanuose pasitelkiant ES taisyklėmis ir standartais grindžiamą bendrą regioninę rinką**³; tai galėtų padidinti jų ekonomikos apimtį 10 proc.⁴;
- 3) **spartinti pagrindines reformas**, be kita ko, susijusias su pagrindiniais principais⁵, remti Vakarų Balkanų kelią siekiant narystės ES, gerinti tvarų ekonomikos augimą, be kita ko, pritraukiant užsienio investicijas ir stiprinant stabilumą regione;
- 4) **didinti finansinę paramą reformoms remti pasitelkiant Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonę** – naują 6 mlrd. EUR vertės negražintinos paramos ir paskolų paramos priemonę, kurios mokėjimai vykdomi Vakarų Balkanų partneriams įvykdžius esmines reformas, visų pirma konkrečias socialines ir ekonomines reformas⁶.

Ekonominė konvergencija yra didelė narystės ES teikiama nauda. Jau anksčiau aiškiai parodytas teigiamas integracijos į ES bendrąją rinką kartu įgyvendinant ES sanglaudos politiką poveikis šalių BVP ir pajamų lygiui. Tam reikia investicijų į ekonomikos modernizavimą ir infrastruktūrą, todėl reikalinga papildoma finansinė parama. Be to, siekiant pasinaudoti integracijos teikiama nauda ir sukurti palankią aplinką privačioms investicijoms pritraukti ir tvariam ekonomikos augimui skatinti, kartu mažinant išmetamųjų teršalų kiekį, būtinos esminės reformos, be kita ko, skirtos teisei valstybei ir pagrindinėms teisėms stiprinti. Kuriant modernią, dinamišką, nuo iškastinio kuro nepriklausomą ekonomiką, kurioje yra geresnės užimtumo galimybės, taip pat mažės emigracijos paskatų.

Naujasis ekonomikos augimo planas grindžiamas esama plėtros metodika⁷, juo sukuriamas rinkinys priemonių, kurios papildo viena kitą ir taip didina potencialią kiekvienos priemonės naudą. Jame taip pat numatyta daugiau integracijos paskatų ir naudos dar prieš stojimą į ES, taip siekiant paspartinti stojimo derybas. Galiausiai, siekiant užtikrinti vienodas sąlygas plėtros

---

³ Bendra regioninė rinka yra iniciatyva, dėl kurios šešių Vakarų Balkanų šalių vadovai susitarė 2020 m. Sofijoje vykusiame Berlyno proceso aukščiausiojo lygio susitikime. Bendra regioninė rinka ir su ja susijusių veiksmų planu siekiama regione įgyvendinti keturias judėjimo laisves (prekių, paslaugų, kapitalo ir darbuotojų).

⁴ Gomez Ortiz Maria Del Mar, Zarate Vasquez, Roman David, Taglioni, Daria. *The Economic Effects of Market Integration in the Western Balkans (anglų kalba)*. Politikos mokslinių tyrimų darbo dokumentas; Nr. WPS 10491 Vašingtonas (Kolumbijos apyg.): Pasaulio banko grupė <http://documents.worldbank.org/curated/en/099544006202322289/IDU062c50b5106fe8046d1080530898bbe45d6fa>

⁵ Pagal komunikatą „Stojimo proceso stiprinimas. Įtikima ES perspektyva Vakarų Balkanų šalims“ (COM(2020)57) pagrindinių principų grupė apima: 23 skyrių „Teisminės institucijos ir pagrindinės teisės“, 24 skyrių „Teisingumas, laisvė ir saugumas, ekonominiai kriterijai, demokratinių institucijų veikimas, viešojo administravimo reforma“, 5 skyrių „Viešieji pirkimai“, 18 skyrių „Statistika“ ir 32 skyrių „Finansų kontrolė“.

⁶ Pasiūlyme dėl 2021–2027 m. daugiamečių finansinės programos laikotarpio vidurio peržiūros (COM(2023)337 final) Komisija pasiūlė Vakarų Balkanams papildomai skirti 2 mlrd. EUR. 4 mlrd. EUR būtų suteikta lengvatinių paskolų forma.

⁷ COM(2020) 57 final.

šalims, Vakarų Balkanų šalims juo palaipsniui suteikiama dar daugiau galimybių šalia suteikiamų pagal jau galiojančius stabilizacijos ir asociacijos susitarimus (SAS). Sparta dabar yra svarbiausia, o ekonomikos augimo plano tikslas – kad jau kitais metais būtų įgyvendinami realūs pokyčiai.

Ekonomikos augimo planas nedaro poveikio vykstantiems stojimo procesams ir jame nustatytoms konkrečioms sąlygoms, visų pirma susijusioms su pagrindiniais principais. Tačiau jis prisidės prie šio proceso, skatindamas šalis sparčiau priimti ir įgyvendinti *acquis*. Be to, daug dėmesio skiriant integracijai Vakarų Balkanų regione, jis turėtų padėti šalims sutelkti dėmesį į savo, kaip ES narių, bendrą ateitį ir įveikti dvišales problemas, kurioms, deja, regione išsikvojama per daug energijos, o tai stabdo pažangą.

1) Stiprinti ekonominę integraciją į Europos Sąjungos bendrąją rinką

Integracija į ES bendrąją rinką buvo pagrindinė visų į ES įstojusių šalių ekonomikos augimo varomoji jėga. Narystės ES siekiančioms šalims glaudesnis ryšys su ES bendrąja rinka duotų naudos, kurią galėtų tiesiogiai pajusti jų piliečiai.

Vienas iš svarbiausių ekonomikos augimo plano siekių – suteikti Vakarų Balkanų šalims daugiau galimybių užmegzti glaudesnius ryšius su ES bendrąja rinka. Tikslas – priartinti šių šalių ekonomiką prie bendrosios rinkos, kai tik bus pasiektas reikiamas pasirengimo lygis.

Šiame ekonomikos augimo plane Komisija nustatė septynias pradines prioritetines sritis, kurias ES galėtų pasiūlyti Vakarų Balkanų šalims. Tokia integracija suteiktų regionui didelės ekonominės naudos ir užtikrintų iš esmės vienodas sąlygas visoms plėtros šalims.

Siekiant glaudesnės integracijos su bendrąja rinka būtina užbaigti darbą, dėl kurio šeši partneriai išipareigojo bendros regioninės rinkos kontekste. Pasiūlymas septyniose prioritetinėse srityje grindžiamas pasiekimais jose, taip pat būtinas išankstinis suderinimas su ES *acquis* kiekvienoje konkrečioje srityje, įskaitant būtinos infrastruktūros ir veikiančių institucijų užtikrinimą. Nė vienas iš Vakarų Balkanų partnerių negali blokuoti kitų penkių partnerių patekimo į ES bendrąją rinką.

Šiuos prioritetinius veiksmus galima įgyvendinti naudojant esamą Stabilizacijos ir asociacijos susitarimų teisinį pagrindą, sudarant tikslinius papildomus susitarimus arba prireikus iš dalies keičiant galiojančias Transporto bendrijos ir Energijos bendrijos sutartis.

Pasiūlymas Vakarų Balkanams⁸. Septyni prioritetiniai integracijos į ES bendrąją rinką veiksmai

1. Laisvas prekių judėjimas

- (i) *Susitarimai dėl atitikties vertinimo* siekiant atverti bendrąją rinką Vakarų Balkanuose pagamintoms prekėms suderinus su atitinkama horizontaliaja ES gaminių *acquis*.
- (ii) *Patobulintas muitinių ir mokesčių srities bendradarbiavimo susitarimas* siekiant supaprastinti muitinės procedūras ir sutrumpinti laukimo laiką pasienyje, taikant tokias priemones, kaip išankstinį keitimąsi informacija, nuopelnais grindžiamą

⁸ Prioritetinių veiksmų ir kitų komunikate pateiktų pasiūlymų įgyvendinimui bus taikomos atitinkamos procedūros pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo.

abipusį įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų pripažinimą, glaudesnę bendradarbiavimą kuriant nacionalines vieno langelio sistemas ir spartesnę netiesioginių mokesčių *acquis* įgyvendinimą.

(iii) Visų Vakarų Balkanų partnerių dalyvavimas *Konvencijoje dėl bendrojo tranzito procedūros*.

i) punktu įgyvendinti reikia susitarimų, grindžiamų galiojančiomis SAS nuostatomis, ii) susitarimai turi papildyti SAS ir būti grindžiami jau atliktais darbais bendroje regioninėje rinkoje, kurioje tarpusavyje integruojasi Vakarų Balkanų partneriai pagal ES taisykles, iii) reikia prisijungti prie galiojančios konvencijos. Tikimasi, kad Vakarų Balkanų partneriai rems visas regiono paraiškas.

2. Laisvas paslaugų ir darbuotojų judėjimas

(i) Taikomas su *e. prekyba* susijusioms paslaugoms, įskaitant *siuntinių pristatymo paslaugas*⁹, *turizmo paslaugas* ir kitą veiklą, dėl kurios susitarta bendroje regioninėje rinkoje.

(ii) *Igūdžių ir kvalifikacijų*, įskaitant profesines kvalifikacijas, tarpusavio pripažinimas ES ir Vakarų Balkanuose. Remiantis keturiais novatoriškais susitarimais dėl judumo, dėl kurių susitarta bendroje regioninėje rinkoje¹⁰, stiprinant bendradarbiavimą, keičiantis informacija ir naudojant skaidrumo priemones, pavyzdžiui, Europos kvalifikacijų sandarą (EKS), kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos greičiau ir veiksmingiau pripažinti igūdžius ir kvalifikacijas. Visų pirma valstybėms narėms Vakarų Balkanų šalių atžvilgiu veiksmingai įgyvendinant rengiamą Komisijos rekomendaciją dėl trečiųjų šalių piliečių kvalifikacijų pripažinimo¹¹.

Kiek tai susiję su i punktu, bus remiamasi esamais SAS teisiniais pagrindais, kai bus įvykdytos nuopelnais grindžiamos sąlygos, įskaitant atitinkamos ES *acquis* suderinimą ir įgyvendinimą.

3. Prieiga prie bendros mokėjimų eurais erdvės (SEPA)

Vartotojams ir įmonėms naudingas tarpvalstybinių mokėjimų išlaidų sumažinimas paskatins tarpvalstybinę prekybą. Kurdami bendrą regioninę rinką Vakarų Balkanų partneriai kolektyviai priima nacionalinius teisės aktus dėl dalyvavimo SEPA, kurių reikalauja Europos mokėjimų taryba. Europos Komisija **toliau rems Vakarų Balkanų šalis**, joms derinant teisės aktus prie atitinkamų ES teisės aktų, ir parengs jų paraišką dėl prieigos prie SEPA.

4. Kelių transporto sąlygų lengvinimas

⁹ Remiantis esama ELPA vidaus siuntinių pristatymo paslaugų iniciatyva ir laikantis Reglamento (ES) 2018/644 dėl tarptautinių siuntinių pristatymo paslaugų.

¹⁰ Medicinos gydytojų, odontologų ir architektų profesinių kvalifikacijų pripažinimas VELPS kontekste; aukštojo mokslo kvalifikacijų pripažinimas; abipusis slaugytojų, veterinarijos gydytojų, vaistinininkų ir akušerių profesinių kvalifikacijų pripažinimas Ir judėjimo laisvė su tapatybės kortelėmis Vakarų Balkanuose.

¹¹ Numatyta priimti 2023 m. lapkričio 15 d.

- (i) Padėti Vakarų Balkanų šalims integruoti viso regiono kelių transportą remiantis priimta atitinkama ES *acquis*.
- (ii) Tuo pat metu siekti suteikti Vakarų Balkanų partneriams prieigą prie atitinkamų ES informacinių sistemų (IMI, ERRU) ir svarstyti galimybę toliau lengvinti dvišales transporto operacijas sudarant atskirą susitarimą, kuriuo papildomi SAS.

Abu veiksmai turėtų paspartinti ES kelių transporto *acquis* priėmimą, suteikti didelės ekonominės naudos ir palaipsniui skatinti tolesnę integraciją kelių transporto srityje.

5. Energetikos rinkų integracija ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas

Remiantis Energijos bendrijoje atliktu darbu siekiant integruoti regiono elektros energijos rinką į ES rinką ir atverti galimybę integruoti kitas energetikos rinkas. Tokiu būdu bus atsižvelgta į poreikį nustatyti anglies dioksido kainą, lygiavertę ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos anglies dioksido kainai, arba į poreikį taikyti pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą, kad nuo 2030 m. būtų galima toliau sieti elektros energijos rinkas.

Tai bus daroma įgyvendinant galiojančią Energijos bendrijos sutartį.

6. Bendroji skaitmeninė rinka

- (i) Sudaryti telekomunikacijų operatoriams palankesnes sąlygas išplėsti esamo *savanoriško tarptinklinio ryšio paslaugų susitarimo*¹² taikymo sritį; tai būtų tarpinis etapas iki toliau pateikiamo ii punkto.
- (ii) Užtikrinti teisinį tikrumą naudotojams ir operatoriams, ieškantiems sprendimų dėl ilgalaikio tarptinklinio ryšio susitarimo, kad Vakarų Balkanai būtų įtraukti į ES tarptinklinio ryšio savo šalies kainomis zoną, visapusiškai laikantis Europos Sąjungos tarptautinės prekybos įsipareigojimų.
- (iii) Išplėsti ES taisykles dėl nepagrįsto *geografinio blokavimo* ir kitokių formų diskriminacijos dėl klientų pilietybės, gyvenamosios vietos arba įsisteigimo vietos, kad jos būtų taikomos Vakarų Balkanams.
- (iv) Kai nacionalinės teisės aktai atitiks elektroninės atpažinties, tapatumo nustatymo ir patikimumo užtikrinimo paslaugų (eIDAS) reikalavimus, integruoti regioną į ES patikimumo užtikrinimo paslaugų tinklą. Tarpinis žingsnis bus regioninės skaitmeninės tapatybės dėklės, suderintos su ES sistema („Balkanų skaitmeninės tapatybės dėklės“), sukūrimas, laikantis tų pačių techninių specifikacijų.
- (v) Stiprinti *kibernetinio saugumo ryšius* sudarant sąlygas Vakarų Balkanų šalims prisijungti prie Skaitmeninės Europos programos kibernetinio saugumo ramsčio, pirmiausia numatant jų prieigą prie kibernetinio saugumo rezervo pagal Kibernetinio solidarumo aktą¹³. Skatinti, kad visi Vakarų Balkanų partneriai visapusiškai įgyvendintų ES 5G kibernetinio saugumo priemonių rinkinį.
- (vi) Pasitelkiant su Europos sąveikumo sistema visiškai suderintas nacionalines sąveikumo sistemas stiprinti tarpvalstybinį *sąveikumą* kaip į žmogų orientuotų, sąveikių skaitmeninių viešųjų paslaugų pagrindą.

¹² <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-12/eu-wb-roaming-declaration.pdf>

¹³ Kibernetinio solidarumo aktas yra Komisijos pasiūlymas, kurio teisėkūros institucijos dar nepriėmė.

i punktą grindžiamas esamais savanoriškais susitarimais, o ii–iv punktams įgyvendinti būtų reikalingas perspektyvus teisinis sprendimas (pvz., iš dalies pakeičiant SAS). v punktui įgyvendinti reikės pakeisti galiojantį asociacijos susitarimą dėl Skaitmeninės Europos programos.

7. Integracija į pramonės tiekimo grandines

- (i) Plėtoti strategines tvarių žaliavų vertės grandinių srities partnerystes, iš pradžių daugiausia dėmesio skyrus konkrečių bendrų pramonės projektų nustatymui.
- (ii) Plėtoti strategines partnerystes siekiant užtikrinti ypatingos svarbos vaistų tiekimo saugumą.

Plėtojant tvarių žaliavų vertės grandinių srities strategines partnerystes visų pirma reikės: nustatyti ir įgyvendinti bendrus tvarių žaliavų ir baterijų projektus, apimančius visus atitinkamų vertės grandinių etapus, t. y. žvalgymą, gavybą, apdorojimą ir (arba) gamybą ir perdirbimą, ir padėti Vakarų Balkanų bendrovėms ir (arba) organizacijoms prisijungti prie ES žaliavų aljanso ir ES baterijų aljanso¹⁴. Glaudesnis bendradarbiavimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, gebėjimų stiprinimas, pavyzdžiui, sudarant palankesnes sąlygas Vakarų Balkanų šalims patekti į Europos baterijų aljanso įgūdžių akademiją ir Žaliavų akademiją, iii) ES tarptautinių strateginių partnerysčių ypatingos svarbos vaistų ir veikliųjų vaistinių medžiagų gamybos srityje išplėtimas.

Šios prioritetinės sritys atspindi konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais visame regione¹⁵ ir tiesiogiai siejasi su vykdomais bendros regioninės rinkos įgyvendinimo veiksmais.

Komisija ketina pasiūlyti SAS pakeitimų, kad būtų nustatytas mechanizmas, pagal kurį SAS organai galėtų išplėsti ES *acquis* nustatytas teises ir pareigas Vakarų Balkanuose, kai tik bus įvykdytos sąlygos. Šis mechanizmas leistų SAS institucijoms priimti priedus, kuriuose būtų pateiktas konkrečių sričių bendrosios rinkos teisės aktų, perkeliamų į vidaus teisės aktus, sąrašas (*acquis*) ir stebėsenos taisyklės. Komisijai nustačius, kad *acquis* yra derinama, o taisyklės veiksmingai įgyvendinamos, taip pat kad nėra didelės rizikos vienodoms sąlygoms ES bendrojoje rinkoje (pvz., užtikrinamas pakankamas antimonopolinių taisyklių, susijungimų ir valstybės pagalbos kontrolės lygis), SAS institucijos galėtų priimti sprendimą taikyti abipusį vidaus rinkos režimą atitinkamoje konkrečioje srityje. Toks *acquis* priėmimas ir įgyvendinimas ne tik padėtų patekti į bendrąją rinką, bet ir teigiamai paveiktų stojimo į ES procesą.

Šis požiūris leistų SAS palapsniui plėsti taikymo sritį, kad ji apimtų konkrečias *acquis* sritis, visų pirma konkrečiai susijusias su bendrąja rinką, pavyzdžiui, sanitarijos ir fitosanitarijos priemonės ir intelektinės nuosavybės teises. Svarstant, kuriuos sektorius įtraukti, pirmenybė būtų teikiama sritims, kuriose buvo imtasi esminių veiksmų bendroje regioninėje rinkoje.

Be to, siekdama tiesiogiai remti septynis prioritetinius veiksmus ir apskritai užtikrinti, kad būtų išnaudotas visas jų potencialas, Europos Komisija siūlo keletą papildomų priemonių.

Visos Vakarų Balkanų šalys turėtų bent jau visapusiškai dalyvauti atitinkamose ES programose, įskaitant visų pirma Bendrosios rinkos programą, Muitinės programą ir programą

¹⁴ Abu aljansus koordinuoja dvi Europos inovacijos ir technologijos instituto (EIT) žinių ir inovacijos bendrijos (ŽIB).

¹⁵ Vyko politinio ir ekspertų lygmens konsultacijos su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais. Vyko techninės diskusijos su nacionalinėmis administracijomis, konsultuotasi su įmonėmis visame regione palaikant dialogą su Vakarų Balkanų šešto investicijų forumu, taip pat konsultuotasi su regioninėmis organizacijomis, VELPS, Regioninio bendradarbiavimo taryba, Transporto bendrija ir Energijos bendrija.

„Fiscalis“, Skaitmeninės Europos programą, programą „Europos horizontas“ (be kita ko, nagrinėjant galimybes išplėsti jų vykdomų Neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misiją bei Mūsų vandenyno ir kitų vandenų atkūrimo misijos geografinę aprėptį). Bus skatinama kuo visapusiškiau dalyvauti Komisijos vadovaujamosiose ekspertų grupėse pagal ES taisykles, nes tai svarbus būdas plėsti praktines žinias apie veiksmingą *acquis* įgyvendinimą. Vakarų Balkanų šalis gali būti naudingos Komisijos komunikate dėl Europos administracinės erdvės stiprinimo numatytos priemonės, kuriomis siekiama padėti kurti geresnes viešojo administravimo institucijas.

Tolesnės Vakarų Balkanų integracijos į atitinkamas bendrosios rinkos dalis galimybių pagrindas bus kuriamas stiprinant infrastruktūros ryšius su ES. Yra pasirengta pagal Vakarų Balkanų investicijų programą (VBIF) labiau remti ekonomikos ir investicijų plane¹⁶ nustatytos būtinos infrastruktūros įdiegimą, įgyvendinant strategiją „Global Gateway“ Vakarų Balkanuose ir glaudžiai siejant ją su transeuropiniu tinklu. Šiuo tikslu bus labai svarbu įgyvendinti atskiras reformų darbotvarkes (žr. 3 punktą). Taip pat bus tęsiamas darbas plėtojant transeuropinį transporto tinklą (TEN-T), kad būtų pagerintas Vakarų Balkanų ir ES sąsajumas, remiama integracija į ES bendrąją rinką ir plėtojama tvaresnė transporto sistema.

2) Regiono ekonominės integracijos skatinimas pasitelkiant bendrą regioninę rinką

Vakarų Balkanų regionui tenka spręsti esminę riboto patrauklumo investuotojams problemą, kuri kyla dėl mažų susiskaidžiusių rinkų ir ribotų galimybių skatinamos didelio masto emigracijos. 2020 m. Berlyno proceso aukščiausiojo lygio susitikime regionas nusprendė, kad vienas iš pagrindinių šios problemos sprendimo būdų yra integracija regionų lygmeniu, pasitelkiant bendrą regioninę rinką.

Bendros regioninės rinkos¹⁷ veiksmų plane nustatyta išsami veiksmų programa, grindžiama ES taisyklėmis ir standartais, siekiant nustatyti Vakarų Balkanuose keturias judėjimo laisves: prekių, kai kurių paslaugų, kapitalo ir darbuotojų. Kartu rengiama regiono žalioji darbotvarkė ir skaitmeninė ir inovacijų darbotvarkė. Pradėta daug techninių veiksmų, tačiau dauguma jų rezultatų dar nepasiekė, iš dalies dėl politinių kliūčių priimant sprendimus, iš dalies dėl įgyvendinimo tempo, kurį reikia gerokai paspartinti.

Kurti bendrą regioninę rinką labai svarbu dėl dviejų priežasčių. Pirma, ypač svarbu išnaudoti regiono ekonominį potencialą, suteikti galimybių tiek vietos įmonėms, tiek darbuotojams ir padaryti Vakarų Balkanus patrauklesne vieta Europos investuotojams. Apskaičiuota, kad bendra regioninė rinką galėtų padidinti regiono šalių ekonomikos apimtį 10 proc.¹⁸ Antra, bendra regioninė rinką grindžiama ES standartų priėmimu ir įgyvendinimu.

Todėl ji veikia kaip tarpinis etapas kuriant ES bendrąją rinką daugelyje sektorių ir kaip mechanizmas, padedantis daryti pažangą stojimo derybose ir gauti ankstyvą ekonominę naudą. Glaudesnė ekonominė integracija su ES neatsiejama nuo bendros regioninės rinkos kūrimo. Pagal šį ekonomikos augimo planą Vakarų Balkanų šalys **raginamos iš naujo įsipareigoti visiškai įgyvendinti Bendros regioninės rinkos veiksmų planą.**

¹⁶ Ekonomikos ir investicijų planas https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_20_1811.

¹⁷ Bendra regioninė rinką https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/policy-highlights/common-regional-market_en#:~:text=The%20Common%20Regional%20Market%20action,1%25%20of%20the%20region's%20GDP.

¹⁸ Žr. 4 nuorodą.

ES suteiks didelių integracijos į ES bendrąją rinką galimybių tik tuo atveju, jei regionas sugebės užtikrinti regioninę ekonominę integraciją. Partneriai, kurie nėra visapusiškai įsipareigoję veikti bendroje regioninėje rinkoje arba trukdo įgyvendinti Bendros regioninės rinkos veiksmų planą, negali tikėtis iš ekonomikos augimo plano gauti su bendrosios rinkos integracijos galimybėmis (1 ramstis) susijusios naudos.

Vidurio Europos laisvosios prekybos susitarimas¹⁹ yra pagrindinis bendros regioninės rinkos valdymo mechanizmas. Todėl jo efektyvus veikimas labai svarbus. Tad reikia paspartinti jau vykdomą svarbų darbą, visų pirma šiose srityse:

- sudaryti palankesnes prekybos sąlygas didinant standartų ir sertifikavimo regioninį pripažinimą (remiantis ES taisyklėmis);
- mažinti neigiamą netarifinių priemonių poveikį;
- atverti paslaugų sektorių, visų pirma naują e. prekybos sritį ir
- palengvinti darbuotojų judėjimą, įdiegus abipusį akademinį ir profesinį kvalifikacijų pripažinimą.

Vienas iš sėkmingo bendros regioninės rinkos veikimo pavyzdžių – žaliųjų koridorių prie regiono sienų sukūrimas. Keičiantis muitinės duomenimis prieš prekių atvežimą į sienos perėjimo punktus, labai sutrumpėja prekių tranzito laikas. Apskaičiuota, kad laukimo laiko sutrumpinimas trimis valandomis prilygsta tarifų sumažinimui 2 proc.²⁰ Dėl šios sėkmės regione tarp regiono ir kai kurių ES valstybių narių buvo sukurti žalieji koridoriai (prie sausumos sienų) ir mėlynieji koridoriai (prie jūrų sienų). Tai vienas iš pavyzdžių, kaip glaudesnis muitinių bendradarbiavimas gali skatinti regiono ir ES ekonominę veiklą.

Pažanga daugelyje bendros regioninės rinkos veiklos krypčių galėtų sudaryti sąlygas glaudesnei integracijai į bendrąją rinką. Jos apima regiono integravimą į ES vartotojų apsaugos ir rinkos priežiūros sistemas, abipusį akademinį ir profesinį kvalifikacijų pripažinimą, visų regiono partnerių dalyvavimą Europos standartizacijos komiteto (CEN) ir Europos elektrotechnikos standartizacijos komiteto (CENELEC) veikloje. Tokiai integracijai būtina sukurti tam tikras institucijas ir veiklą, pavyzdžiui, pasitelkiant Bendrosios rinkos akademiją užtikrinti, kad nacionalinės sistemos visiškai atitiktų ES sistemas.

Žvelgiant į ateitį, **iki dabartinio Bendros regioninės rinkos veiksmų plano galiojimo pabaigos 2024 m. turi būti parengtas jį pakeisiantis plataus užmojo dokumentas.** Į naująjį veiksmų planą turėtų būti įtrauktos šio ekonomikos augimo plano suteikiamos galimybės, taip pat jis turi visapusiškai atitikti regiono žaliąją darbotvarkę ir skaitmeninę ir inovacijų darbotvarkę. Siekiant perspektyvios bendros regioninės rinkos ir rengiant pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą, į veiksmų planą turėtų būti įtraukti reikiami elementai, kad Vakarų Balkanai mažintų priklausomybę nuo iškastinio kuro.

3) Pagrindinių reformų spartinimas

Įvairių plėtros etapų patirtis parodė, kad glaudesnės integracijos į ES bendrąją rinką ir tikslinės finansinės paramos nepakanka spartesnei socialinei ir ekonominei konvergencijai užtikrinti. Siekiant tvarios sėkmės reikia visapusiškų reformų, be kita ko, susijusių su pagrindiniais principais. Jos būtinos šalims kandidatėms, kad galėtų siekti narystės ES, o jų ekonomika

¹⁹ 2006 m. Vidurio Europos laisvosios prekybos susitarimu (VELPS) Vakarų Balkanų šešetas ir Moldova sujungiami į regioninę prekybos zoną, siekiant liberalizuoti prekybą prekėmis ir paslaugomis regione. 2020 m. VELPS darbas įtrauktas į Bendrosios regioninės rinkos veiksmų planą.

²⁰ Žr. 4 nuorodą.

atlaikytų bendrosios rinkos konkurencinį spaudimą ir kurtų konkurencingas ir tvarias įmones, galinčias pritraukti privačių investicijų. Be to, spartinant pagrindines reformas bus daromas teigiamas poveikis ir šalių stojimo į ES proceso tempui.

Įgyvendinant šį ekonomikos augimo planą kiekvienam Vakarų Balkanų partneriui bus pasiūlyta parengti **reformų darbotvarkę** remiantis esamomis rekomendacijomis, įskaitant pateiktas metiniame plėtros dokumentų rinkinyje, ir šalių ekonominių reformų programomis (ERP) grindžiamomis dialogo ekonomikos ir finansų klausimais bendromis išvadomis. Komisija konsultuosis dėl šios darbotvarkės, ją vertins ir priims.

Reformų darbotvarkėje bus nustatytos kelios prioritetinės reformos, suskirstytos į kokybinius ir kiekybinius etapus, kurie bus naudojami nustatant **mokėjimo sąlygas**, t. y. įgyvendinus tam tikras reformas bus skiriamos lėšos pagal naująją reformų ir augimo priemonę, laikantis iš anksto nustatyto tvarkaraščio. Mokėjimo sąlygos bus **susietos su konkrečiomis socialinėmis ir ekonominėmis reformomis**, kuriomis siekiama išnaudoti nacionalinį ir regioninį ekonomikos augimo potencialą, ir su **konkrečiomis su pagrindiniais plėtros proceso principais**, įskaitant teisinę valstybę, demokratiją, pagarbą žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, **susijusiomis reformomis**. Makrofinansinis stabilumas, patikimas viešųjų finansų valdymas, skaidrumas ir biudžeto priežiūra yra bendrosios mokėjimo sąlygos, kurios turi būti įvykdytos bet kokio lėšų skyrimo atveju. Kita išankstinė sąlyga turėtų būti konstruktyvūs Serbijos ir Kosovo veiksmai normalizuojant jų santykius, siekiant visapusiškai įgyvendinti visus atitinkamus įsipareigojimus, kylančius iš Susitarimo siekiant santykių normalizavimo ir jo įgyvendinimo priedo, taip pat visų ankstesnių dialogo susitarimų, ir dalyvavimas derybose dėl Visapusiško susitarimo siekiant santykių normalizavimo. Mokėjimai nepriklausys nuo to, ar bus įvykdyti pirmiau minėti siūlomi SAS pakeitimai (t. y. pakeitimai siekiant įgyvendinti 7 prioritetinius veiksmus).

Reformų darbotvarkė bus pagrindinė ekonomikos augimo plano varomoji jėga: ją įgyvendinus bus sukurtos būtinos išankstinės bendrosios rinkos teikiamų galimybių visapusiško panaudojimo sąlygos bei paskatinti mokėjimai pagal naująją reformų ir ekonomikos augimo priemonę, tuo pat metu užtikrinant, kad šalys geriau atitiktų narystės ES kriterijus.

4) Konvergencijos rėmimas didinant finansinę paramą. Naujoji Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė

Pagal naująją Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonę (toliau – Priemonė) teikiant **gerokai didesnę finansinę paramą** bus užtikrinama pagrindinė parama naujam ekonomikos augimo planui ir keturiems jo ramsčiams įgyvendinti. Mokėjimams bus taikomos griežtos pagrindinių reformų sąlygos, kaip nustatyta reformų darbotvarkėje.

Siūloma priemonė apims 2024–2027 m. laikotarpį. Pagal ją bus teikiama finansinė parama **negražintinos paramos** (iki 2 mlrd. EUR) ir **paskolų** (iki 4 mlrd. EUR) forma, tiesiogiai vykdant mokėjimus nacionaliniams biudžetams, arba kaip kapitalo investicijų finansavimas pagal Vakarų Balkanų investicijų programą (VBIF).

Tai bus pagrindinis ekonomikos augimo plano elementas, kuriuo bus gerokai padidinta finansinė parama, remiantis plataus užmojo reformų darbotvarkė, kurioje daugiausia dėmesio skiriama būtinoms socialinėms ir ekonominėms reformoms kartu su esminėmis reformomis, įskaitant teisinės valstybės ir pagrindinių teisių sričių reformas. Priemone bus nustatytos griežtos sąlygos – mokėjimo mechanizmas, pagrįstas pasiekimais pagrindinių reformų srityje

atsižvelgiant į naujausiame Komisijos plėtros dokumentų rinkinyje²¹ pateiktas rekomendacijas. Tokiam požiūriui įgyvendinti reikia visiškai naujo metodo, kitokio negu šiuo metu taikomos išorės pagalbos priemonės. Pagal dabartinę Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP III) tokio išsamaus *ex ante* sąlygų vykdymo ir siūlomos struktūros užtikrinti neįmanoma. Mokėjimo sąlygos taip pat papildys ir sustiprins kitų formų dvišalę paramą Vakarų Balkanams, teikiamą pagal kitas ES priemones.

Priemonės finansinis poveikis kartu su dar likusiomis 2021–2027 m. DFP laikotarpio lėšomis pagal PNPP III užtikrins Vakarų Balkanams apytikriai tokio pat intensyvumo pagalbą vienam gyventojui, kokia vidutiniškai taikoma ES pagal sanglaudos politiką. Tokiu precedento neturintiu biudžeto padidinimu būtų reaguojama į dažnėjančius raginimus siekti didesnės socialinės ir ekonominės regiono konvergencijos; tai taip pat sustiprintų žinių regionui, kad glaudesnės integracijos į ES nauda gali būti gaunama ir prieš stojimą į ES. Ilgalaikis tikslas – padėti regionui iki 2030 m. visapusiškai išnaudoti savo ekonominio ir socialinio vystymosi galimybes, palyginti su ES valstybėmis narėmis.

Priemonė parengta taip, kad būtų lanksti, pritaikyta prie tikslo spartinti esmines socialines ir ekonomines reformas ir priartinti regioną prie ES, kartu užtikrinant finansinį nuspėjamumą, skaidrumą, matomumą ir atskaitomybę.

Naująją priemone bus **papildoma** finansinė parama, šiuo metu teikiama pagal PNPP III, o taip pat (visų pirma siekiant šalinti teises ir administracines tarpvalstybinio bendradarbiavimo kliūtis) INTERREG bendradarbiavimo programos pagal ES sanglaudos politiką, kuriose dalyvauja Vakarų Balkanai. Dėl reformų darbotvarkėje numatytų konkrečių reformų bus galima sudaryti būtinas sąlygas, kad būtų galima visapusiškai išnaudoti didelės pagal naująją priemonę ir pagal PNPP III teikiamos finansinės paramos poveikį.

IŠVADA

Reaguodama į precedento neturintčius iššūkius, su kuriais susiduria Vakarų Balkanai dėl poreikio atgaivinti ekonomiką po COVID-19 pandemijos ir dabartinio Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą poveikio, Komisija siūlo, kad ES **pateiktų regionui drąsų pasiūlymą**. Pasiūlymu šalia **didelės papildomos finansinės paramos** suteikiama galimybių **skatinti socialinę ir ekonominę konvergenciją ir daugelyje sričių priartinti mūsų partnerius prie ES bendrosios rinkos**. Šiuo pasiūlymu siekiama suteikti tam tikrą ekonominę naudą pasirengimo narystei laikotarpiu, sukurti stipresnę, atsparesnę ekonomiką ir teikti kasdienę ekonominę naudą tiek įmonėms, tiek darbuotojams, tiek vartotojams. Gerai pasirengusių ir ekonomiškai stipresnių šalių, taikančių ES taisykles ir standartus dar iki įstojimo, integracija savo ruožtu bus naudinga visai ES.

Kad būtų išnaudotas šio augimo plano potencialas, **Vakarų Balkanų partneriai, įgyvendindami šį pasiūlymą, turės ryžtingai siekti pažangos vykdydami vidaus reformų darbotvarkę ir stiprindami ekonominę integraciją regione**. Jų valdžios institucijos yra atsakingos už veiksmingą informavimą apie augimo planą ir jo įgyvendinimą. Vakarų Balkanai ir ES kartu turėtų pasinaudoti šia galimybe, kad paspartintų stojimo proceso pažangą.

---

²¹ Plėtros dokumentų rinkinį sudaro komunikatas dėl ES plėtros politikos ir prie jo pridėamos šalių ataskaitos.

Priemonės, kuriomis remiama integracija į ES bendrąją rinką

Verslumas. Verslo galimybės

- Skatinti inovacijas, didinti žinių valorizaciją ir apsaugoti investicijas į naujus produktus sukuriant Vakarų Balkanų partnerių struktūrinio bendradarbiavimo tinklą, kad būtų galima suderinti intelektinės nuosavybės teisių taikymą.
- Skatinti žemės ūkio maisto pramonės, įskaitant žuvininkystę ir akvakultūrą, plėtrą laikantis ES standartų. Skatinti prekybą žemės ūkio produktais, pripažįstant Vakarų Balkanų nenumatytų atvejų planus dėl vaisių ir daržovių ir su pasėliais susijusius tyrimų planus, kuriuos jau patvirtino Vidurio Europos laisvosios prekybos susitarimo (VELPS) šalys.
- Skatinti inovacijas i) sukuriant **specialią Europos inovacijų tarybos (EIC) pradinio spartinimo** programą Vakarų Balkanuose, kuri padėtų giliųjų technologijų inovacijų bendrovėms įgyvendinti visą jų potencialą remiantis konkrečiomis idėjomis ir investicijų planais, ir ii) remti novatorius ir verslininkus, kelti jų kvalifikaciją vykdant Europos inovacijos ir technologijos instituto (EIT) ir jo žinių ir inovacijos bendrijų veiklą.
- Spartinti technologinių ir socialinių inovacijų sprendimų perdavimą ir plėtrą siekiant kurti neutralaus poveikio klimatui ir pažangiuosius miestus.

Arčiau ES. Galimybės pasirengti bendrajai rinkai

- Įsteigti **Bendrosios rinkos akademiją** – gebėjimų stiprinimo programą, kuria Vakarų Balkanuose būtų sukuriama kokybiška iki ES lygmens infrastruktūra ir būtų paspartintas laisvo prekių judėjimo užtikrinimo procesas. Pirmaisiais tikslais taps standartų, sertifikavimo ir atitikties vertinimo sritys.
- Kai įmanoma, skatinti **visavertę Vakarų Balkanų partnerių narystę ir dalyvavimą CEN ir CENELEC**.

Junglumas ir modernizavimas. Skaitmeninių technologijų galimybės

- **Didinti Vakarų Balkanų regiono kibernetinį atsparumą ir kartu kovoti su kibernetiniais nusikaltimais**, be kita ko, plečiant dalyvavimą ES kibernetinio saugumo agentūros (ENISA) rengiamuose mokymuose ir renginiuose.
- Suteikti visapusišką prieigą prie Europos našiosios kompiuterijos bendrosios įmonės (HPC).
- Prisijungti prie **Europos sąveikumo akademijos**, siekiant ugdyti viešojo administravimo institucijų aukšto lygio skaitmeninius įgūdžius sąveikumo srityje.
- Remti **saugaus tarptautinio junglumo ir 5G tinklo infrastruktūros** diegimą įgyvendinant WBIF investicinius projektus, laikantis ES 5G kibernetinio saugumo priemonių rinkinio. 5G tinklais bus remiama regiono skaitmeninė transformacija.
- Spartinti MVĮ ir startuolių skaitmeninę pertvarką dalyvaujant Skaitmeninės Europos programoje ir dalyvaujant Europos skaitmeninių inovacijų centrų (EDIH), remiančių įmones ir viešąjį sektorių, vykdančius dvejopą (žaliąją ir skaitmeninę) pertvarką, tinkle.

- Plėtoti dialogą dirbtinio intelekto klausimais, įskaitant pavyzdines iniciatyvas, pavyzdžiui, dirbtinio intelekto modelius. Daugiausia dėmesio bus skiriama generatyviniam dirbtiniam intelektui, ypač dideliems kalbų modeliams.

Perkvalifikavimas ir įgūdžių tobulinimas. Užimtumo ir mokymo galimybės

- **Išplėsti „Europass“ narystę** visose Vakarų Balkanų šalyse: padėti darbo ieškantiems asmenims pasiekti kitą karjeros etapą ir atverti naujų galimybių, taip pat **toliau remti jų dalyvavimą Europos kvalifikacijų sandaros patariamojoje grupėje**, didinti įgūdžių ir kvalifikacijų skaidrumą.
- Išnagrinėti galimybę dalyvauti tam tikroje Europos **valstybinių užimtumo tarnybų tinklo (VUT tinklo)** veikloje ir bendradarbiauti su šiuo tinklu²² stiprinant Vakarų Balkanų valstybinių užimtumo tarnybų pajėgumus.
- Kurti saugesnes darbo vietas stiprinant Vakarų Balkanų darbo inspekcijų gebėjimus.
- Skatinti **aktyviau dalyvauti Europos įgūdžių metų ir Įgūdžių pakto** renginiuose, plačiau diegti perkvalifikavimo ir įgūdžių tobulinimo nuostatas, naudoti nacionalinių koordinatorių grupę kaip įgūdžių politikos mainų platformą.
- Skatinti bendradarbiavimą profesinio rengimo ir mokymo, visų pirma pameistrystės ir mokymosi darbo vietoje srityse, įgyvendinant **Europos pameistrystės aljanso** nuostatas.
- Toliau skatinti visas Vakarų Balkanų šalis dalyvauti „**Europos socialinio fondo +“ (ESF+) užimtumo ir socialinių inovacijų (EaSI) krypties** veikloje.

Jaunimo laikas. Galimybės jaunimui

- **Sudaryti palankesnes sąlygas jaunimui studijuoti užsienyje**, palengvinant akademinį kvalifikacijų ir judumo laikotarpių pripažinimą.
- Gerinti galimybes gauti kokybišką išsilavinimą ir šalinti mokymosi kliūtis, siekti visapusiško Vakarų Balkanų partnerių dalyvavimo **Europos švietimo erdvėje** ir remti tarptautinį aukštojo mokslo institucijų bendradarbiavimą.

Platesnis horizontas. Geresnės turizmo, kelionių, susisiekimo ir kultūrinės veiklos galimybės

- Suvienyti pastangas populiarinti Europą kaip turistinę vietą trečiosiose šalyse, suteikiant visoms Vakarų Balkanų šalims partnerėms **visapusišką narystę Europos kelionių komisijoje**.
- **Turizmo duomenų erdvės** stebėtojai: teikti informaciją, reikalingą turizmo planavimui gerinti.
- Plėtoti ES ir Vakarų Balkanų **turizmo specialistų partnerystes įgūdžių srityje**, kad būtų didinama ir gerinama turizmo galimybių pasiūla. Toliau plėtoti visų Vakarų

²² Laikantis Europos Parlamento ir Tarybos sprendime Nr. 573/2014/ES dėl valstybinių užimtumo tarnybų (VUT) bendradarbiavimo stiprinimo nustatytų sąlygų, visų pirma šalims, prisijungusioms prie „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) užimtumo ir socialinių inovacijų (EaSI) krypties.

Balkanų partnerių dalyvavimą programoje „Kūrybiška Europa“, kad būtų remiamas kultūros ir kūrybos sektorių vaidmuo ekonomikoje.

Tikrumas ir ramybė. Vartotojų apsauga

- Suteikti Vakarų Balkanų rinkos priežiūros institucijoms prieigą prie **e. stebėjimo žiniatinklio paieškos priemonės**, kuria nustatomi gaminiai, apie kuriuos sistemoje „Saugos vartai“ pranešta kaip apie pavojingus.
- Suteikti **galimybę susipažinti su tam tikra vieša informacija**, esančia sistemoje „Saugos vartai“, o ilgesniu laikotarpiu keistis pasirinkta nevieša informacija apie gaminių saugą ir taikytas priemones.
- Suteikti prieigą²³ prie tam tikrų „E. vykdymo užtikrinimo akademijos“ elementų.

---

²³ Kol yra pakankamų apsaugos priemonių, leidžiančių informaciją tvarkyti pagal ES teisės reikalavimus.